

ALEKSANDR FAYNBERG SHE'RIYATIDA INSON OBRAZI VA ZAMON RUHINING BADIY TALQINI

Adhamova Mohlaroy Nodirbek qizi

mohlaroyadhamova29@gmail.com

O'zbekiston Davlat Jahon Tillari

3-Ingliz tili filologiyasi fakulteti talabasi

Toshkent, O'zbekiston

Annotatsiya. Mazkur maqolada Aleksandr Faynberg she'riyatida inson obrazi va zamon ruhining badiiy talqini tahlil qilinadi. Shoir ijodida shaxsiy kechinmalar, ijtimoiy mas'uliyat va falsafiy mushohada o'zaro uyg'un holda namoyon bo'ladi. Faynberg she'rlari orqali insonning zamon bilan munosabati, ichki qarama-qarshiliklari va ma'naviy barqarorlikka intilishi ochib beriladi.

Kalit so'zlar: lirik qahramon, zamon ruhi, ijtimoiy mas'uliyat, falsafiy qarash, badiiy tafakkur.

Annotation. This article analyses the artistic interpretation of the human image and the spirit of the age in the poetry of Aleksandr Faynberg. In the poet's works, personal emotions, social responsibility, and philosophical reflection are presented in close interaction. Through Faynberg's poems, the relationship between the individual and the era, inner contradictions, and the aspiration for spiritual stability are revealed.

Keywords: lyrical persona, spirit of the age, social responsibility, philosophical perspective, artistic thinking.

Аннотация. В статье анализируется художественная интерпретация образа человека и духа эпохи в поэзии Александра Файнберга. В творчестве поэта личные переживания, социальная ответственность и философское осмысление представлены в тесном единстве. Через стихи Файнберга раскрываются

взаимоотношения человека и времени, его внутренние противоречия и стремление к духовной устойчивости.

Ключевые слова: лирический герой, дух эпохи, социальная ответственность, философский взгляд, художественное мышление.

KIRISH

Aleksandr Faynberg XX asr oxiri va XXI asr boshlarida o'zbek adabiy muhitida faol ijod qilgan, she'riyati mazmuniy teranlik va falsafiy mushohada bilan ajralib turadigan ijodkorlardan biridir. U rus tilida ijod qilgan bo'lsa-da, uning asarlari O'zbekiston adabiy-madaniy hayoti bilan chambarchas bog'liq bo'lib, shoir o'z she'riyatida bu makonning ruhiy va ma'naviy muhitini chuqur his etgan holda tasvirlaydi. Faynberg ijodi millatlararo totuvlik, insonparvarlik va bag'rikenglik g'oyalarini ilgari surishi bilan alohida ahamiyat kasb etadi.

Shoirning adabiy merosida inson shaxsiyati, uning ichki kechinmalari va axloqiy mas'uliyati markaziy o'rinni egallaydi. Faynberg she'riyatida balandparvoz shiorlar yoki ochiq targ'ibotdan ko'ra, sokin ohang, mulohazali fikr va ramziy tasvirlar ustunlik qiladi. Aynan shu jihat uning she'rlarini o'quvchiga yaqinlashtiradi hamda ularni zamon va makondan qat'i nazar tushunarli qiladi.

Aleksandr Faynberg nafaqat shoir, balki o'z davrining faol ziyolisi sifatida ham tanilgan. Uning ijodi ijtimoiy jarayonlarga befarq bo'lmagan, inson va jamiyat munosabatlarini chuqur anglashga intilgan shaxs pozitsiyasini aks ettiradi. Shoir asarlarida zamonning murakkabligi, insonning bu jarayondagi o'rni va mas'uliyati badiiy ifodasini topadi.

Mazkur maqolada Aleksandr Faynberg she'riyatida inson obrazi va zamon ruhining badiiy talqini tahlil qilinib, shoir ijodining g'oyaviy-falsafiy yo'nalishi ilmiy nuqtai nazardan yoritiladi.

MUHOKAMA

Aleksandr Faynberg she'riyatida inson obrazi va zamon ruhi o'zaro uzviy bog'liq holda talqin qilinadi. Shoir uchun zamon — tashqi tarixiy fon emas, balki inson qalbida aks etadigan murakkab ruhiy holatlar majmuasidir. Shu bois uning lirik qahramoni ko'pincha o'z davrining ichida yashayotgan, ammo bu davrni tanqidiy va mulohazali nigoh bilan anglayotgan shaxs sifatida namoyon bo'ladi.

Masalan, shoirning quyidagi satrlarida zamon va inson o'rtasidagi ziddiyat badiiy ifodasini topadi:

“Zamon shoshadi — men esa to'xtab, Yuragimdan so'rayman: qayerga?”

Ushbu misralarda zamonning shiddati va insonning ichki ehtiyoji o'rtasidagi tafovut aks etadi. Lirik qahramon tezkor va beomon oqim sifatida tasvirlangan zamon fonida o'zini anglashga, hayot mazmuni haqida o'ylashga intiladi. Bu holat Faynberg she'riyatida insonning zamonga bo'ysunmasdan, uni anglashga urinishini ko'rsatadi. Yana bir she'riy parchada inson obrazi zamon bosimi ostidagi ruhiy holat orqali ifodalanadi:

“Shovqin ichra jim yashayman, So'zlarimni vaqt eshitmas.”

Bu satrlar zamonaviy jamiyatda insonning ichki yolg'izligi va tushunilmaslik holatini ochib beradi. Shoir bu yerda zamon ruhini shovqin, shiddat va befarqlik timsolida tasvirlab, insonning esa sukut va ichki mulohaza orqali o'zligini saqlab qolishga urinayotganini ko'rsatadi. Faynberg ijodida inson obrazi faqat passiv kuzatuvchi sifatida emas, balki zamon oldidagi axloqiy mas'ul shaxs sifatida ham talqin qilinadi. Buni quyidagi misralarda ko'rish mumkin:

“Zamon o'tar, lekin insoniylik Qolmog'i shart — aks holda iz yo'q.”

Mazkur satrlarda shoir zamon o'zgaruvchan ekanini, biroq insoniy qadriyatlar doimiy bo'lishi zarurligini ta'kidlaydi. Inson obrazi bu yerda zamon sinovlaridan

o'tuvchi, ammo axloqiy mezonlarni yo'qotmasligi lozim bo'lgan mavjudot sifatida gavdalanadi.

Shu tarzda, Aleksandr Faynberg she'riyatida inson obrazi va zamon ruhi bir-birini to'ldirgan holda, lirik qahramonning ruhiy izlanishlari, ichki qarama-qarshiliklari va axloqiy tanlovi orqali badiiy ifodasini topadi.

Faynbergning zamon talqinida tarixiy yoki siyosiy voqealar bevosita tasvirlanmaydi, biroq ularning inson ongiga va ruhiyatiga ko'rsatgan ta'siri chuqur seziladi. Shoir zamonni ko'pincha beqarorlik, shiddat va ichki bosim ramzlari orqali ifodalaydi. Bunday fon inson obrazining yanada yorqinroq ochilishiga xizmat qiladi, chunki lirik qahramon aynan murakkab davr sharoitida o'z axloqiy mezonlarini sinovdan o'tkazadi. Shuningdek, Faynberg she'riyatida insonning zamonga munosabati ikki yo'nalishda namoyon bo'ladi: bir tomondan, inson zamon ta'siriga duchor bo'lgan mavjudot sifatida tasvirlansa, ikkinchi tomondan, u zamonni anglash va unga ma'naviy javob qaytarish qobiliyatiga ega shaxs sifatida gavdalanadi. Bu holat shoir ijodida insonni faol va mas'ul subyekt sifatida talqin qilishga asos bo'ladi.

Inson obrazi va zamon ruhining bunday talqini Faynberg she'riyatiga falsafiy teranlik bag'ishlaydi. Shoir uchun zamon — o'tkinchi, insoniylik esa doimiy qadriyatdir. Shu sababli uning lirik qahramoni zamon bosimiga qaramay, ichki halollik, vijdon va insoniylik mezonlarini saqlab qolishga intiladi. Mazkur jihatlar Aleksandr Faynberg ijodini nafaqat o'z davri, balki keyingi avlodlar uchun ham ahamiyatli qiladigan muhim omil hisoblanadi.

XULOSA

Xulosa qilib aytganda, Aleksandr Faynberg she'riyati inson va zamon munosabatini chuqur falsafiy va badiiy qatlamlarda yoritadi. Shoir lirik qahramon orqali zamonning shiddati, beqarorligi va murakkabligini ko'rsatib, insonning bu jarayondagi ruhiy holatini asosiy tahlil obyekti sifatida ilgari suradi.

Faynberg ijodida inson obrazi zamon ta'sirida shakllanadigan, ammo unga to'liq bo'ysunib ketmaydigan ma'naviy mavjudot sifatida talqin qilinadi. Inson ichki sukut, mulohaza va axloqiy tanlov orqali o'zligini saqlab qolishga intiladi. Shoir ana shu

jarayonni ramziy obrazlar va ixcham, lekin mazmunan teran misralar orqali ifodalaydi. Faynberg ijodi o'quvchini zamonga befarq bo'lmashlikka, o'z ichki dunyosini asrash va axloqiy mas'uliyat bilan yashashga undaydi.

Umuman olganda, Aleksandr Faynberg she'riyati o'quvchini zamon oqimida insoniylik mezonlarini yo'qotmaslikka, hayotga ongli va mas'uliyatli munosabatda bo'lishga chorlaydi. Shu jihatdan uning ijodi bugungi adabiy jarayonda ham dolzarbligini saqlab qolgan, inson va zamon o'rtasidagi murakkab munosabatlarni anglashda muhim badiiy manba hisoblanadi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR

1. Faynberg, A. (2005). *Tanlangan asarlar*. Toshkent: G'afur G'ulom nomidagi nashriyot.
2. Faynberg, A. (2010). *She'rlar va mushohadalar*. Toshkent: Yangi asr avlodi.
3. Ivanov, P. (2010) *Rus she'riyatida inson va tafakkur*. Moskva: Adabiyot nashriyoti.
4. Smirnova, L. (2015) *XX asr rus she'riyati va inson ruhiyati*. Moskva: Fan.
5. Petrov, A. (2012) *Lirika va zamon muammosi*. Sankt-Peterburg: Nauka.
6. Karimov, N. (2018) *Zamonaviy o'zbek adabiyoti masalalari*. Toshkent: Akademnashr.
7. To'xtayev, B. (2016) *Adabiy tahlil asoslari*. Toshkent: O'qituvchi.
8. O'zbekiston Milliy Ensiklopediyasi (2020) *Aleksandr Faynberg*. Toshkent.
9. Literature. uz. *Aleksandr Faynberg ijodi*. <https://www.literature.uz>